

เห ตุ อ ย่ า ง เ ตี ย ว กั น
แ ต่ ไ้ ผ ล ต่ า ง กั น

เหตุอย่างเดียวกัน เป็นผลดีแก่คนหนึ่ง
แต่เป็นผลร้ายแก่อีกคนหนึ่งได้
เพราะฉะนั้นเหตุอย่างเดียวกัน มิใช่ว่าจะเป็นผลดีไปทั้งหมด
และมีใช่ว่าจะเป็นผลร้ายเสมอไป

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๐๓

ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยใจเพราะใจเป็นจุดเริ่มต้นของความคิด และความคิดจะก่อให้เกิดการกระทำ ใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่จะบันดาลให้ทุกอย่างเกิดขึ้น ใจของคนที่ไม่พอใจนั้นไม่ว่าจะคิด พุด หรือ ทำสิ่งใดก็ตาม ย่อมมีพลัง และความเพียรไม่มีที่สิ้นสุด ตรงกันข้ามกับสภาพจิตใจที่ขุ่นมัวไม่พอใจ ย่อมทำลายความสำเร็จทั้งหมดให้มลายหายสูญไป เพราะหากใจไม่พอใจแล้ว จะคิด พุด หรือทำสิ่งใดก็ยากที่จะสำเร็จ แม้เรื่องที่ย่างแสนง่ายก็ไม่มีทางทำได้ หรือไม่มีโอกาสทำให้สำเร็จ แม้บุคคลนั้นจะมีฐานะดี ความรู้สูงตำแหน่งหน้าที่สูง หรือมีความสามารถมากเพียงไร แต่ถ้าขาดความเชื่อมั่น ขาดพลังใจอันสูงส่ง ขาดความเพียรพยายามแล้ว ศักยภาพในตัวแม้มิมากมายเพียงไร ย่อมไม่สามารถนำออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่

มีธรรมภาษิตที่ปรากฏใน อลิลักขณชาดก ความว่า

“เหตุอย่างเดียวกัน เป็นผลดีแก่คนหนึ่ง แต่เป็นผลร้ายแก่อีกคนหนึ่งได้ เพราะฉะนั้นเหตุอย่างเดียวกัน มิใช่ว่าจะเป็นผลดีไปทั้งหมด และมีใช่ว่าจะเป็นผลร้ายเสมอไป”

บุคคลหวานพิชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว เป็นเช่นนั้นจริงๆ คนที่พุดว่า ทำดีแล้วไม่ได้ดี หรือทำชั่วได้ดีมีถมไปนั้น เป็นคำพุดที่ไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๐๔

เพราะไม่ซ้ำผลแห่งการกระทำก็ย่อมปรากฏแก่ผู้กระทำ เพียงแต่ผลจะช้าหรือเร็วเท่านั้นเอง ปลุกถั่วย่อมได้ถั่วจะเป็นงาไม่ได้ ทำอย่างไรก็ได้ผลอย่างนั้นแน่นอน เพราะฉะนั้น อย่าได้พลาดพลั้งไปทำกรรมชั่วอันจะนำความเดือดร้อนมาให้ในภายหลัง

อันที่จริงเมื่อเราทำดีย่อมได้ผลดีทันที เป็นความดีที่เกิดขึ้นในใจโดยไม่ต้องรอเวลาเลย โดยเฉพาะการทำความดีที่มีเป้าหมายสูงสุดนั้น คือเพื่อให้ใจของเราปราศจากความโลภ ความโกรธ ความหลง การที่บุคคลหวังจะได้ผลออกมาเป็นรูปธรรมนั้นต้องอาศัยเวลา เพราะกรรมไม่ว่าจะเป็นบุญหรือบาปแต่ละอย่างนั้น ย่อมให้ผลไม่เหมือนกัน เพราะแม้การทำในสิ่งเดียวกัน แต่ต่างเวลา ต่างบุคคล ต่างสถานที่ ก็ทำให้ผลของกรรมนั้นแตกต่างกันไป ยิ่งถ้าเป็นเรื่องของการกระทำ ในสิ่งที่เป็นของสมมุติว่าเป็นความดีในโลกแล้ว ยิ่งให้ผลต่างกันมาก

ดังเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีตกาล เรื่องมีอยู่ว่า *ครั้งนั้น มีพราหมณ์ท่านหนึ่งเป็นผู้ตรวจลักษณะดาบของพระเจ้าโกศล เมื่อใดที่ช่างเหล็กนำดาบมาถวายพระราชา เขาจะสอดดมดาบ แล้วชี้ถึงลักษณะดีหรือเลวของดาบนั้นๆ ถ้าเขาได้ทรัพย์สินจาก

*มก. เล่ม ๕๖ หน้า ๔๙๑

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๐๕

มือของช่างดาบพวกใด เขาจะกราบทูลพระราชว่า ดาบของช่างนั้นสมบูรณ์ด้วยลักษณะ ประกอบด้วยมงคล แต่หากเขาไม่ได้ผลประโยชน์ เขาจะติเตียนดาบของช่างพวกนั้นว่า อับลักษณะ

วันหนึ่ง มีช่างดาบคนหนึ่ง เมื่อทำดาบแล้ว ได้ใส่พริกป่นอย่างละเอียดในฝักแล้วนำดาบมาถวายพระราช พระราชารับสั่งให้พราหมณ์พิจารณาดาบนั้น เมื่อพราหมณ์ชักดาบออกมาดม พริกป่นเข้าจมูก ทำให้เขาจามทันที จมูกจึงถูกคมดาบเฉือนขาดทำให้เป็นที่รู้กันทั่วในหมู่สงฆ์

ต่อมาภิกษุทั้งหลายพากันยกเรื่องนี้ขึ้นสนทนาในโรงธรรมสภา และได้กราบทูลถามพระบรมศาสดา พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในบัดนี้เท่านั้นที่พราหมณ์นั้นจมูกขาดวิน เพราะคมดาบ แม้ในกาลก่อนก็เคยขาดวินมาแล้วเช่นกัน” จากนั้นทรงนำเรื่องในอดีตมาแล้วว่า

ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติอยู่ในกรุงพาราณสี พระองค์ทรงมีพราหมณ์เป็นผู้ตรวจลักษณะดาบทำนองเดียวกันกับเรื่องในปัจจุบันทุกอย่าง แปลกตรงที่ว่า พระราชาได้รับสั่งให้หมอรักษาพราหมณ์จนจมูกหายเป็นปกติโดยทำจมูกเทียมใส่แทน

พระเจ้าพาราณสีไม่มีพระโอรส ทรงมีเพียงพระธิดา

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๐๖

พระองค์เดียว และทรงเลี้ยงหลานอีกพระองค์หนึ่ง เมื่อพระราชธิดาและพระราชภาคิโนยเจริญเติบโตขึ้น ต่างมีพระทัยปฏิบัติต่อกัน พระราชาจึงตรัสเรียกอำมาตย์พลางรับสั่งว่า “เราจะยกราชสมบัติให้หลานของเรา และจะยกธิดาให้เขาอภิเษกสมรสกัน”

ต่อมาพระองค์ทรงดำริใหม่ว่า “หลานของเราก็คือญาติของเรา เราจะส่งพระราชธิดาอื่นมาให้เขา แล้วเราจะยกธิดาของเราให้พระราชวงศ์อื่น ด้วยอุบายนี้ หลานของเราจะเป็นเจ้าของราชสมบัติทั้งสองพระนคร” พระองค์ดำริดังนั้นแล้ว ทรงปรึกษากับอำมาตย์ทั้งหลายและรับสั่งว่า ควรแยกคนทั้งสองนั้นเสีย โดยให้พระราชภาคิโนยประทับที่ตำหนักหนึ่ง ส่วนพระราชธิดาประทับที่อีกตำหนักหนึ่ง

เมื่อทั้งสองพระองค์มีพระชนม์ ๑๖ พรรษาทรงมีพระทัยปฏิบัติต่อกันยิ่งขึ้นไปอีก พระราชกุมารทรงดำริว่า “เราจะทำอย่างไรดี จึงจะพาธิดาของเสด็จลุล่วงออกจากพระราชวังได้” เมื่อคิดอุบายได้แล้ว จึงรับสั่งเรียกหญิงแม่มดมา แล้วประทานสิ่งของมีค่าพันกหาปณะแก่นาง เมื่อนางกราบทูลถามว่า “ทรงให้หม่อมฉันทำอะไร” จึงรับสั่งว่า “ท่านจงอ้างเหตุอะไรก็ได้ที่ทำให้เสด็จลุล่วงของฉันทนอนุญาตให้พระธิดาออกจากพระราชวังได้”

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๐๓

หญิงแม่มดกราบทูลว่า “หม่อมฉันจะเข้าเฝ้าพระราชา แล้วจักทูลว่า ข้าแต่สมมติเทพ กาลกิณีกำลังกุมพระธิดาอยู่ หม่อมฉันขอพาพระธิดาขึ้นราชรถไปพิธิล้างมลทิน แล้วให้พวก ทหารมีอาวุธครบมือติดตามไปด้วย เพื่อเข้าสู่ป่าช้า หม่อมฉัน จะให้คนที่ตายแล้วนอนบนเตียง ตัวหม่อมฉันจะอยู่บริเวณนั้น ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบพิธี แล้วให้พระราชธิดาประทับนั่งเหนือ เตียงชั้นบนขึ้นไปอีก ให้ทรงสงสนานด้วยน้ำหอมประมาณ ๑๕๐ หม้อ เพื่อกำจัดกาลกิณีออกไป

ครั้นหม่อมฉันกราบทูลเช่นนี้แล้ว ในวันที่หม่อมฉันจะไป ป่าช้า ให้พระองค์ถืออพริกปนไปด้วย และรีบไปป่าช้าก่อนผู้ใด ให้พระองค์เสด็จไปที่แท่นพิธีนั้น แล้วทำเป็นตายนอนอยู่บน เตียงที่เขาคลุมนั้น เมื่อหม่อมฉันมาถึงบริเวณนั้น ก็จะวางเตียง ช้อนทับพระองค์ไว้ เสร็จแล้วก็เชิญพระราชธิดาให้ประทับนั่ง บนเตียงชั้นบนนั้น ขณะนั้นให้พระองค์เอาอพริกปนใส่พระนาสิก ทำให้จามสองสามครั้ง ทันทีที่พระองค์จาม หม่อมฉันจะทิ้ง พระราชธิดาไว้ แล้วหนีไป เมื่อถึงตอนนั้น พระองค์คงพา พระธิดาหนีไปเกิด” พระราชกุมารตอบตกลงตามแผนการของ แม่มดทุกประการ

เมื่อแม่มดเข้าไปกราบทูลพระราชา พระราชาทรงอนุญาต

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๐๘

และแม่มดก็ไปกราบทูลแผนการทั้งหมดนั้นให้พระราชธิดา
รับรู้ด้วย พระราชธิดาก็รับคำ ในวันที่จะไปทำพิธีในป่าช้า
แม่มดได้ให้สัญญาพระภาคินาย แล้วมุ่งสู่ป่าช้าพร้อมด้วย
ทหารจำนวนมาก แม่มดได้พูดยุให้พวกทหารทั้งหมดที่ไปด้วย
กันเกิดความหวาดกลัวว่า “เมื่อเราวางพระธิดาบนเตียง คนตาย
ที่อยู่ใต้เตียง จะจามขึ้นมา และจะลุกจากเตียง หากเขาเห็นผู้
ใดก่อน ก็จับผู้นั้นทันที พวกท่านจงระวังตัวให้ต้อย่าประมาท”

เมื่อพระภาคินายไปถึงป่าช้าก่อน ทรงบรรทมตาม
แผนการนั้น ต่อมา เมื่อแม่มดมาถึงก็อุ้มพระธิดาขึ้นสู่แท่นพิธี
วางพระธิดาลงบนเตียง ขณะเดียวกันนั่นเอง พระภาคินายก็
เอาพริกป่นใส่จมูกแล้วก็จามทันที แม่มดกลัวเสียงดังลั่น
วิ่งหนีไปก่อนคนอื่น พวกทหารทุกคนต่างพากันทิ้งอาวุธหนีตาม
ไปด้วย

จากนั้นพระภาคินายได้พาพระราชธิดาไปสู่ในเวศน์ของ
พระองค์ เมื่อพระราชารู้เรื่องราวทั้งหมด ทรงดำริว่า อันที่จริง
เราก็เลี้ยงนางไว้เพื่อยกให้หลานอยู่แล้ว เหมือนทิ้งเนยใสลงใน
ข้าวปายาส พระองค์จึงมอบพระธิดาให้หลานในเวลาต่อมา
และยังมอบราชสมบัติให้หลานเป็นพระราชาองค์ต่อไปอีกด้วย

วันหนึ่ง เมื่อพราหมณ์นักดูตานั้นมาเข้าเฝ้าพระราชา

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๐๕

เขายืนตรงแสงพระอาทิตย์ส่อง จมูกเทียมจึงละลายตกลงบนพื้น เขาได้แต่ยืนก้มหน้าด้วยความละอาย พระราชาเห็นดังนั้นก็ทรงพระสรวล แล้วตรัสว่า “ท่านอาจารย์ ท่านอย่าคิดมากไปเลย ธรรมดาการจาม เป็นผลดีแก่คนหนึ่งแต่กลับเป็นผลร้ายแก่อีกคนหนึ่ง ท่านจามจมูกขาด ส่วนฉันจามได้ธิดาของเสด็จลุง แล้วยังได้ราชสมบัติ เหตุอย่างเดียวกันนั้นแหละ เป็นผลดีแก่คนหนึ่ง แต่กลับเป็นผลร้ายแก่อีกคนหนึ่งได้ เพราะฉะนั้นเหตุอย่างเดียวกัน ใช้ว่าจะเป็นผลดีไปทั้งหมด แต่ก็มีใช้ว่าจะเป็นผลร้ายไปทั้งหมด”

พระศาสดาได้ตรัสว่า ความดีความชั่วที่โลกสมมติกันแล้วว่าเป็นการไม่แน่นอนด้วยเรื่องนี้ แล้วทรงประชุมชาดกว่า “พราหมณ์ผู้ตรวจลักษณะตาบในครั้งนั้น ได้มาเป็นพราหมณ์ผู้ตรวจลักษณะตาบในครั้งนี้ ส่วนพระราชาผู้เป็นภาคิโนยในครั้งนั้น ได้มาเป็นเรวตภาคตนั่นเอง”

เราจะเห็นว่า เรื่องราวต่างๆ ที่โลกสมมติกันขึ้นนั้น เป็นของไม่แน่นอน บางคนทำเรื่องหนึ่งกลับได้อีกเรื่องหนึ่งเป็นผลตอบแทน ที่ไม่แน่นอนนั้นเป็นเพราะเหตุการณ์ สถานที่ และบุคคลแตกต่างกัน แต่ผลจะเป็นไปอย่างไรก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับการกระทำของตน ถ้าทำดี ย่อมได้ผลดี ทำชั่วย่อมได้

เหตุอย่างเดียวกันแต่ได้ผลต่างกัน

๔๑๐

ผลชั่วแนนอน การทำความดีนั้นต้องเริ่มที่ใจของเราก่อน แม้ผลของความดีจะยังไม่ปรากฏแก่ตัวเราเอง แต่เทวดาและผู้มีญาณย่อมรู้ถึงการกระทำของเรา และที่สำคัญความดีที่เราทำไป จะไม่มีวันสูญหายไปไหน จะติดอยู่ที่ศูนย์กลางกายของเราตลอดเวลา ดังนั้นอย่าไปกังวลว่า ทำไมยังไม่เห็นผลของความดี หากเราทำถูกหลักวิชาแล้ว ย่อมได้รับผลดีแนนอน ให้ทุกคนตั้งใจทำความดีกันต่อไป

